द्वाराय सूक्ष्मरमिततेजसे। ऋग्यजुःसामभूताय त्रयीधामवते नमः"। श्रीपराशर उवाच "इत्येवमादिभिस्तेन स्तूयमानः स्तवैः रविः। वाजिरूपधरः प्राह व्रियतामभिवाञ्छितम्। याज्ञवल्क्यस्ततः प्राह प्रणिपत्य दिवाकरम्। यजूंषि तानि मे देहि यानि सन्ति न मे गुरौ" श्रीपराशर उवाच "एवमुक्तो ददौ तस्मै यजूंषि भगवान् रविः। अयातयामसंज्ञानि यानि वेत्ति न तद्गुरुः। यजूंषि यैरधीतानि तानि विप्रैर्द्विजोत्तम!। वाजिनस्ते समाख्याताः सूर्योऽश्वः सोऽभ्यपद्यत। शाखाभेदास्तु तेषां वै दश पञ्च च वाजिनाम्। काण्वाद्याः सुमहाभाग! याज्ञवल्क्यप्रवर्त्तिताः" विष्णुपु० ३अंशे ५अ०। सामवेदस्य संहिता यथा "सामवेदतरोः शाखा व्यासशिष्यः स जैमिनिः। क्रमेण तेन मैत्रेय! विभेद शृणु तन्मम। सुमन्तुस्तस्य पुत्रोऽभूत् सुत्वानस्तस्य वै सुतः। अधीतवन्तावेकैकां संहितां तौ महामुनी। बाहवं संहिताभेदं सुकर्मा तत्सुतस्ततः। प्रकारं तत्र तांश्चान्यौ जगृहाते महाव्रतौ। हिरण्यनाभः कौशल्यः पौष्यञ्जिश्च द्विजोत्तमः। उदीच्याः सामगाः शिष्यास्तस्य पञ्चशताः स्मृताः। हिरण्यनाभात्तावन्त्यः संहिता वै द्विजोत्तम!। गृहीतास्तेऽपि चोच्यन्ते पण्डितैः प्राच्यसामगाः। लोकाक्षिः कुथुमिश्चैव कुशीदिर्लाङ्गलिस्तथा। पौष्यञ्जिशिष्यास्तद्भेदैः संहिता बहुलीकृताः। हिरण्यनाभशिष्यश्च चतुर्विंशतिसंहिताः। प्रोवाच कृतिनामासौ शिष्येभ्यः सुमहामतिः। तैरपि सामवेदोऽसौ शाखाभिर्बहुलीकृतः"। अथर्ववेदस्य संहिता यथा। अथर्वणामघोरस्य संहितानां समुच्चयम्। अथर्ववेदस्य मुनिः सुमन्तुरमितद्युतिः। शिष्यमध्यापयामास कबन्धं सोऽपि तं द्विधा। कृत्वा तु वेददर्शाय तथा पथ्याय दत्तवान्। वेददर्शस्य शिष्यास्तु मोदो ब्रह्मबलिस्तथा। शौल्कायनिः पिप्पलादस्तथान्यो सुमितस्तमः। पथ्यस्यापि त्रयः शिष्याः कृतयैर्द्विज संहिताः। जाजलिः कुमुदादिश्च तृतीयः शौनको द्विज। शौनकस्तद्द्विधा कृत्वा ददावेकान्तु बभ्रवे। द्वितीयां संहितां प्रादात् सैन्धवायनसंज्ञिने। सैन्धवो मुञ्जकेशश्च भिन्द्यात् वेदं द्विधा पुनः। नक्षत्रकल्पो वेदानां संहितानां तथैव च। चतुर्थः स्यादङ्गिरसः शान्तिकल्पश्च पञ्चमः। एते चाथर्वणामेते संहितानां विकल्पकाः"। विष्णुपु० ३अंशे ६अ०।

हेमाद्रि दा०ख० देवीपु० ७अ० वेदविभागोन्यथोक्तो यथा "किं वेदरूपं मानस्य उपाङ्गसंख्याभेदतः। अङ्गानि चैव वेदानां तत्त्वं ब्रूहि सनातन!"। ब्रह्मोवाच "ओंकारप्रभवा वेदा गायत्री वेदसम्भवा। षडङ्गास्तु समाख्याता सहोपाङ्गास्तथैव च। छन्दोलक्षणसंयुक्ता मातृकागर्भजाः स्मृताः। एकएव भवेद्वेदश्चतुर्वेदः पुनः स्मृतः। शाखार्थभेदयुक्तानां ग्रहणायातिविस्तरात्। संविभक्ता मया वत्स! ऋग्यजुःसामाथर्वकाः। तत्र भेदास्तु ऋग्वेदे दश चैव प्रकीर्त्तिताः। आश्वलायनः साङ्ख्यश्च आश्वलायनः। आरण्यीयावक्रमाणः षट्क्रमाः षड्नुक्रमाः। दण्डाश्चेति समासेन पुनरेकैव पारणा। शाखाश्च त्रिविधा भूप! शाकला-याज्ञ-माण्डुकाः। तेषामध्ययनं प्रोक्तं मण्डलानि च सम्प्रतिः। ऋचां दश सहस्राणि ऋचां पञ्च शतानि च। ऋचामशीतिः पादश्च एतत् पारणमुच्यते। ऋग्वेदे तु भवेत्संख्या यजुर्वेदस्य शृण्वताम्। षडशीतिर्विभेदेन मया भिन्नाः शिवाज्ञया। दशधा चरकाश्चैव कारकाहारिद्रवीयाः, कठाः प्राच्यकठश्चैव कपिष्ठलकठास्तथा। नारायणीयाः श्वेताश्च श्वेताश्वतरकैलायणाः। पुनः सप्त विभेदेन कैलायणाः प्रकीर्त्तिताः। मानवा दुन्दुभा वाराहाः क्रामेया हारिद्रवीयाः, श्यामाः श्यामायनीयाश्च तेषामध्ययनमुच्यते। अष्टादश सहस्राणि पाठो वेदविदोऽविदन्। द्विगुणं पदपारीयास्त्रिगुणं क्रमपारगाः। षडङ्गानि यदाधीते स षडङ्गविदुच्यते। शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं छन्दोज्योतिषम्। षडङ्गानि भवन्त्येतानु उपाङ्गानि शृणुष्व भोः। प्रतिपदमनुपदं छन्दो भाषासमन्वितम्। मीमांसा-न्यायतर्कश्च उपाङ्गाः परिकीर्त्तिताः। परिशिष्टाश्च संख्याता अष्टादश शृणुष्व तान्"। यूपलक्षणं क्रागलक्षणं प्रतिष्ठानुवाकसङ्ग्रा-चरणव्यूह-शान्त-कल्पसूक्तानि परिषदमृग्यजुषमिष्टकापूरणं प्रवराध्यायोच्छ्रयास्त्रं क्रतुसंख्या नियमा यज्ञपार्श्वकोतकम्। व्रतं प्रसवोत्थानकूर्मलक्षणसंयुतम्। कथिताः परिशिष्टास्तु ह्यूनविंशतिसंख्यया। कठानां पुनर्व्याख्यातचत्वारिंशत्तुर्यतान्। प्राच्योदीच्या निरुक्ताश्च वाजसनेयास्तु पञ्च च। दशभेदविभिन्नाश्च दृष्टा सुनिपुङ्गव। [illegible] बालाबोधेयाःकाण्वामाध्यन्दिनाश्च शापेयाः। स[illegible] कण्वाख्याः प्रौष्ठ्यवः रत्नाहविकाः। परमाद[illegible]